

[Uz Sākumlapu](#) > Manas tiesības izmeklēšanas laikā

Manas tiesības izmeklēšanas laikā

A) Ja esmu citas valsts pilsonis, vai tas ietekmēs izmeklēšanu?

Ja jūs kā apsūdzētais paziņojat, ka nerunājat valodā, kurā norit process, jums ir tiesības uz tulka un tulkotāja pakalpojumiem,

B) Kādi ir izmeklēšanas posmi?

i) Pierādījumu vākšanas posms / izmeklētāju pilnvaras

Kriminālprocess sākas ar sākotnējo sagatavošanos, ko veic pirms kriminālvajāšanas. Šī sagatavošanās ietver galvenokārt kriminālziņojumu vai citu ziņojumu saņemšanu, to pārbaudi un lēmuma pieņemšanu par turpmāko rīcību.

Ja, balstoties uz noteiktiem konstatējumiem, jūs tur aizdomās par nozieguma izdarīšanu un jums lūdz sniegt liecību, jums ir tiesības klusēt, kā arī tiesības uz juridisko palīdzību.

Ja ir pamats uzsākt kriminālvajāšanu, kriminālprocesā sākas pirmstiesas sagatavošanās posms. Atkarībā no nozieguma smaguma pirmstiesas sagatavošanās laikā var veikt izmeklēšanu, saīsināto izmeklēšanu vai tā dēvēto "īpaši ātro" izmeklēšanu.

Pēc tam jums var tikt izvirzīta apsūdzība. Par to jums nekavējoties paziņos, un jūs kā apsūdzētais trīs darba dienu laikā varat iesniegt sūdzību par šo apsūdzību.

Ja jums izvirzīta apsūdzība, jums ir konkrētas apsūdzētā tiesības, tostarp tiesības sniegt ziņojumu par visiem apsūdzības faktiem un saistītajiem pierādījumiem, bet jums ir arī tiesības klusēt. Jūs varat norādīt faktus, ierosināt, iesniegt vai iegūt pierādījumus savai aizstāvībai, kā arī iesniegt lūgumus, iesniegumus un pārsūdzības.

Jums ir tiesības izvēlēties advokātu un saņemt tā konsultācijas, turklāt to varat darīt arī procedūras posmos, ko veic tiesībsardzības iestādes vai tiesa. Tomēr nopratināšanas laikā jūs nevarat apspriesties ar aizstāvības advokātu par to, kā atbildēt uz jums uzdotajiem jautājumiem. Jūs varat pieprasīt sava advokāta klātbūtni nopratināšanā, kā arī aizstāvības advokāta dalību citos pirmstiesas sagatavošanās procedūras posmos.

Savas tiesības jūs varat izmantot personīgi vai ar sava aizstāvības advokāta starpniecību.

Ja nevarat atļauties nolīgt aizstāvības advokātu, jums ir tiesības uz bezmaksas aizstāvību vai aizstāvību par samazinātu maksu. Taču tad jums ir jāpierāda, ka šāda bezmaksas aizstāvība vai samazināta aizstāvības maksa jums pienākas.

Tiesībsardzības iestādēm un tiesai vienmēr ir pienākums informēt jūs par jūsu tiesībām, tostarp par vainas atzīšanas nozīmi, un nodrošināt jums pilnīgas iespējas izmantot savas tiesības.

ii) Aizturēšana policijā

Aizturēšana policijā ir procedūras posms, kas ietver noziegumā apsūdzētā brīvības īstermiņa atņemšanu.

Jūs kā apsūdzēto kriminālprocesa ietvaros var aizturēt, ja ir kāds pamats pirmstiesas aizturēšanai un ja lietas steidzamības dēļ nav iespējams pirms tam saņemt nolēmumu par aizturēšanu. Jūs aizturēs policijas amatpersona, kam ir pienākums informēt jūs par aizturēšanas iemesliem un nekavējoties jūs nopratināt.

Ja jums pēc tam piemēro pirmstiesas aizturēšanu, prokuroram attiecīgs rīkojums jāizdod 48 stundu laikā (vai 96 stundu laikā teroristiska nodarījuma gadījumā). Pēc tam 48 stundu laikā vai — īpaši smagu noziegumu gadījumā — 72 stundu laikā tiesai jāpieņem nolēmums.

iii) Nopratināšana

Nopratināšanas laikā ir aizliegts nelikumīgā veidā jūs piespiest atzīt vainu.

Jūs kā apsūdzēto pirms nopratināšanas informēs, ka jums ir tiesības vai nu sniegt liecību, vai klusēt. Jūs informēs, ka neviens nevar jūs piespiest atzīt vainu. Jums tiks sniegta arī informācija par iespēju izvēlēties aizstāvības advokātu vai pieprasīt, ka advokāts jums tiek norīkots un ka tas piedalās nopratināšanā.

Ir arī noteikts, ka jums ir tiesības iesniegt detalizētu atbildi par jums celto apsūdzību un piedāvāt pierādījumus, kas pamato jūsu apgalvojumus.

Lai papildinātu jūsu liecību vai precizētu izlaistus faktus, neskaidrības un pretrunas, jums var uzdot jautājumus. Jautājumi jāuzdod iejūtīgi un skaidri. Jums nedrīkst uzdot uzvedinošus vai maldinošus jautājumus vai tādus jautājumus, kuri satur faktus, kas vēl jānoskaidro, balstoties uz jūsu liecību. Jautājumi nedrīkst nepamatoti aizskart jūsu privātumu, izņemot tad, ja tas nepieciešams veiktā nodarījuma motīva noskaidrošanai.

iv) Pirmstiesas aizturēšana

Pirmstiesas aizturēšanu jums var piemērot tikai tad, ja jums ir izvirzīta apsūdzība un ja konstatētie fakti liecina, ka ir noticis noziedzīgs nodarījums un ka to esat izdarījis jūs, un ar nosacījumu, ka uz jums attiecas kāds no pirmstiesas aizturēšanas pamatiem. Šādi pamati ir bēgšanas vai izvairīšanās iespējamība, risks, ka jūs mēģināsiet ietekmēt lieciniekus vai līdzdalībniekus utt. vai ka jūs turpināsiet nodarījumu.

Jūsu nopratināšanai jānotiek, pirms tiek pieņemts nolēmums par pirmstiesas aizturēšanu. Jūs varat iesniegt sūdzību par nolēmumu, kas attiecas uz aizturēšanu, un šādu sūdzību izskatīs augstākas instances tiesa.

Jums ir tiesības pieprasīt, ka jūs atbrīvo. Kad pagājušas 30 dienas no galīgā nolēmuma par aizturēšanu pieņemšanas, varat iesniegt jaunu atbrīvošanas pieprasījumu.

Pirmstiesas sagatavošanās laikā maksimālais pirmstiesas aizturēšanas ilgums ir 7 mēneši (ja esat apsūdzēts mazāk smaga pārkāpuma izdarīšanā), 19 mēneši (ja esat apsūdzēts nozieguma izdarīšanā) vai 25 mēneši (ja esat apsūdzēts īpaši smaga nozieguma izdarīšanā).

C) Kādas ir manas tiesības izmeklēšanas laikā?

i) Kādas ir manas tiesības uz tulka pakalpojumiem un rakstiskiem tulkojumiem?

Ja nerunājat procedūras valodā, jums ir tiesības saņemt tulka pakalpojumus. Jums ir tiesības kriminālprocesā izmantot valodu, kuru pārvaldāt. Ja būs nepieciešams iztulkot kādus svarīgus dokumentus, izrakstus vai nolēmumus, procedūrā tiks iesaistīts arī tulkotājs.

ii) Kādas ir manas tiesības saņemt informāciju un piekļūt lietas materiāliem?

Kad izmeklēšana vai saīsinātā izmeklēšana ir pabeigta, jums un jūsu advokātam ir tiesības iepazīties ar visiem lietas dokumentiem. Pēc tam varat iesniegt papildu izmeklēšanas pieprasījumu.

Pirmstiesas sagatavošanās un tiesvedības laikā jums un jūsu aizstāvības advokātam ir tiesības iepazīties ar lietas dokumentiem, veikt izrakstus un piezīmes, kā arī iegūt kopijas.

iii) Kādas ir manas tiesības saņemt advokāta pakalpojumus un prasīt, lai par manu situāciju informē trešo personu?

Ja esat aizturēts vai arestēts, jums ir tiesības uz 20 minūtes ilgu tālruna sarunu ar jūsu izvēlētu personu.

Jums ir tiesības izvēlēties aizstāvības advokātu un apspriesties ar viņu katrā kriminālprocesa solī. Taču jūs nedrīkstat vaicāt advokātam, kā atbildēt uz jums uzdotajiem jautājumiem. Jums ir tiesības pieprasīt sava advokāta klātbūtni nopratināšanā un citos procedūras posmos.

Atrodoties pirmstiesas aizturēšanā vai izciešot cietumsodu, jums ir tiesības sarunāties ar aizstāvības advokātu bez citu personu klātbūtnes.

iv) Kādas ir manas tiesības uz juridisko palīdzību?

Jūs varat uz sava rēķina noligt aizstāvības advokātu. Dažos gadījumos jums ir tiesības uz to, ka aizstāvības advokāts jums tiek norīkots.

v) Ko svarīgi zināt par:

a. nevainīguma prezumpciju

Ikvienu personu, pret kuru vērsts kriminālprocess, uzskata par nevainīgu, kamēr tiesa nav pieņēmusi notiesājošu galīgo spriedumu.

b. tiesībām klusēt un neliecināt pret sevi

Jums ir ne tikai tiesības procesa laikā sniegt liecības, bet arī tiesības klusēt. Jūs nevarat piespiest sniegt liecību vai atzīt vainu.

c. pierādīšanas pienākumu

Pierādījumu iegūšana ir tiesībsardzības iestāžu pienākums. Savukārt jums kā apsūdzētajam ir tiesības sniegt pierādījumus, taču tas nav jūsu pienākums.

Tiesībsardzības iestādēm ir jānoskaidro gan apstākļi, kas liecina jums par sliktu, gan jums labvēlīgie apstākļi.

vi) Kādi īpaši aizsardzības pasākumi paredzēti bērniem?

Kriminālvajāšanu nevar sākt vai tā nevar turpināties un ir jāpārtrauc, ja apsūdzētais ir persona, kuru nevar saukt pie kriminālatbildības, jo tā ir nepilngadīga.

Nepilngadīgā juridiskais pārstāvis var rīkoties tā vārdā, piemēram, izvēlēties advokātu un iesniegt lūgumus, iesniegumus un pārsūdzības. Juridiskajam pārstāvim ir tiesības būt klāt visos procedūras posmos, kuros iesaistīts apsūdzētais.

Pēc apsūdzības celšanas nepilngadīgu personu obligāti jāpārstāv aizstāvības advokātam; ja persona pati nevar izvēlēties advokātu, advokāts tās aizstāvībai tiek norīkots.

Ja nepilngadīgā persona nodarījuma veikšanas brīdī bijusi jaunāka par 15 gadiem, vienmēr ir jāpārbauda tās spēja izprast, ka nodarījums ir nelikumīgs, un kontrolēt savu uzvedību. Ja minētie nosacījumi nav izpildīti, nepilngadīgo nevar saukt pie kriminālatbildības.

Pat tad, ja pastāv juridisks pamats, nepilngadīgu personu var aizturēt tikai ar nosacījumu, ka aizturēšanas mērķis nav sasniedzams citādi.

Kompetentā tiesa var nodot lietu tiesai, kuras piekritības teritorijā nepilngadīgais dzīvo, vai citai tiesai, kurā tiesvedība, visticamāk, vislabāk sasniegs savu mērķi.

vii) Kādi īpaši aizsardzības pasākumi paredzēti neaizsargātiem aizdomās turētajiem?

Par neaizsargātām personām kriminālprocesā uzskata cilvēkus, kuri nespēj izprast kriminālprocesu un tajā efektīvi piedalīties sava vecuma, garīgā vai fiziskā stāvokļa dēļ.

Šādas personas aizliegts jebkādā veidā diskriminēt to procesuālo tiesību īstenošanā.

Personas ar nopietnu garīgu vai fizisko/sensoro invaliditāti jāuzskata par neaizsargātām personām.

Neaizsargātās personas un to juridiskie pārstāvji (piemēram, tiesas norīkotais aizbildnis) vai attiecīgi pieaugušie (piemēram, radnieki) ir jāinformē par īpašām procesuālajām tiesībām

Policijas veikta nopratināšana ir jāieraksta video un audio formātā.

Neaizsargātu personu brīvības atņemšana ir pieļaujama tikai kā galējā iespēja. Tai jābūt samērīgai un jānotiek personas īpašajām vajadzībām atbilstošos apstākļos.

Visā kriminālprocesa gaitā jāaizsargā šādu personu privātums, personas neaizskaramība un personas dati.

D) Kādi ir izmeklēšanas juridiskie termiņi?

Jums ir tiesības uz jūsu lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā.

Mazāk smaga pārkāpuma, nozieguma vai īpaši smaga nozieguma gadījumā izmeklēšana jāpabeidz attiecīgi divu, četru vai sešu mēnešu laikā. Taču šo termiņu ievērošana nav juridiski saistoša.

Jūs varat iesniegt sūdzību prokuroram, lūdzot izvērtēt policijas rīcību un novērst izmeklēšanas kavēšanos. Prokuroram ir jūs jāinformē par šādas izvērtēšanas rezultātiem.

E) Kāda ir pirmstiesas sagatavošanās, tai skaitā pirmstiesas aizturēšanas alternatīvas un iespējas pārcelties uz dzīvesvietas valsti (izmantojot Eiropas uzraudzības rīkojumu)?

Pirmstiesas sagatavošanās ir kriminālprocesa daļa no kriminālvajāšanas sākšanas līdz brīdim, kad ceļ apsūdzību vai ierosina vienošanos par soda samazināšanu vai kad tiesībaizsardzības iestāde pieņem galīgo nolēmumu par lietas būtību.

Pirmstiesas sagatavošanās galvenokārt ietver pierādījumu vākšanu un nodrošināšanu un to materiālu sagatavošanu, kas ir pamats turpmāku lēmumu pieņemšanai.

Kriminālvajāšana sākas vai nu tad, kad izdots rīkojums par vajāšanas sākšanu, vai kad tiek izpildīts drošības, vienreizējs vai neatliekams pasākums.

Pirmstiesas aizturēšanas alternatīvas ir garantija, ķīla vai uzraudzība. Šīs alternatīvas var izmantot tikai tad, ja aizturēšana piemērota bēgšanas riska dēļ vai preventīvos nolūkos. Tiesa var izmantot šīs alternatīvas, ja pilsoņu apvienība vai cienījams cilvēks sniedz garantiju par jūsu labu uzvedību vai ja jūs rakstiski apņematies ievērot likumpaklausību, vai ja aizturēšanas mērķi var sasniegt ar uzraudzību, ko veic probācijas amatpersonas.

Kā alternatīvu aizturēšanai, kas piemērota bēgšanas riska dēļ vai preventīvos nolūkos, tiesa var arī pieņemt finansiālu garantiju (drošības naudu). Ja pārkāpsiet noteikumus, finansiālo garantiju konfiscēs par labu valstij un jums piemēros pirmstiesas aizturēšanu.

Ja jums piemēro pirmstiesas aizturēšanas alternatīvas, tiesa var noteikt jums samērīgus pienākumus vai ierobežojumus (piemēram, aizliegumu pamest valsti vai noteiktu teritoriju, tikties ar konkrētiem cilvēkiem, vadīt transporta līdzekli utt.).

Eiropas uzraudzības rīkojuma mērķis ir uzlabot sabiedrības aizsardzību, nodrošinot iespēju, ka jūs kā personu, kas

dzīvo vienā dalībvalstī, bet ir iesaistīta kriminālprocesā citā dalībvalstī, pirmstiesas posmā uzrauga iestādes tajā valstī, kurā ir jūdzi dzīvesvieta.

Tā ir aizturēšanas alternatīva — uzraudzības pasākumu izpildi pārrauga dzīvesvietas dalībvalsts. Ja tie tiek pārkāpti, šī dalībvalsts personu nosūta atpakaļ uz izcelsmes dalībvalsti.

Lai gan šis lēmums attiecas uz visiem noziegumiem, nevis tikai noteiktu veidu vai smagumu noziegumiem, uzraudzības pasākumus parasti piemēro mazāk smagu pārkāpumu gadījumā.

■ Lapa atjaunināta: 21/11/2024

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.